

JATKUVAN OPPIMISEN SANASTON TÄYDENNYSOSA

lausuntoluonnos 7.5.2024

Sisällysluettelo

Käsitejärjestelmäkaavioluettelo.....	3
Esipuhe.....	4
Sanaston rakenne ja merkinnät.....	6
Käsitteet, määritelmät ja termit.....	6
Sanaston rakenne.....	6
Termitietueen rakenne.....	6
Käsitejärjestelmäkaavioiden tulkinta.....	8
1.1 Osaaminen ja työmarkkinat.....	10
1.2 Työ ja ammatti.....	16
Englanninkielinen hakemisto / English index.....	19
Ruotsinkielinen hakemisto / Svenskt register.....	20
Suomenkielinen hakemisto.....	21

Käsitejärjestelmäkaavioluettelo

Käsitejärjestelmäkaavio 1. Osaaminen ja työmarkkinat.....	15
Käsitejärjestelmäkaavio 2. Ammattiin ja työhön liittyviä käsitteitä.....	18

Esipuhe

Jatkuvan oppimisen terminologinen sanastotyö aloitettiin vuosina 2020–2021 opetus- ja kulttuuriministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön yhteisenä hankkeena. Sanastotyötä jatkettiin opetus- ja kulttuuriministeriön toimeksiannosta keväällä 2023 osana Jatkuvan oppimisen digitalisaatio-ohjelmaa (2021–2025).

Jatkuvan oppimisen uudistaminen edellyttää opetushallinnon ja työhallinnon välistä vuoropuhelua, ja sen mahdollistamiseksi puolestaan tarvitaan yhteisten käsitteiden määrittelyä, harmonisointia ja termeistä sopimista, siis terminologista sanastotyötä. Työhön osallistuu sekä opetus- ja kulttuuriministeriön että työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalojen asiantuntijoita.

Jatkuvan oppimisen ensimmäiseen sanastoluonnokseen pyydettiin sidosryhmiltä asiantuntijapalautetta vuodenvaihteessa 2021–2022. Palautteita käsiteltiin sanastotyössä vuonna 2023. Marraskuussa 2023 valmistunut [Jatkuvan oppimisen sanastoluonnos](#) sisältää 46 käsitettä, joiden suomenkieliset tiedot on jo viimeistelty muun muassa edellä mainitun palautteen perusteella.

Tässä Jatkuvan oppimisen sanaston täydennysosassa esitetään 24 käsitteen tiedot, jotka valmisteltiin vuosina 2023–2024. Käsitteiden sisältö kuvataan määritelmien ja niitä täydentävien huomautusten avulla. Suomenkielisistä termeistä annetaan suosituksia, ja termeille annetaan ruotsin- ja englanninkieliset vastineet. Käsitteiden välisiä suhteita havainnollistetaan käsitekaavioiden avulla.

Jatkuvan oppimisen sanasto on rajattu kattamaan ensisijaisesti sellaisia käsitteitä, joita ei ole määritelty opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisemassa Opetus- ja koulutussanastossa (Opetus- ja koulutussanasto, 2. laitos, OKM 2021:10) eikä työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla tehdyissä sanastoissa^{1, 2, 3}. Mainituissa sanastolähteissä määriteltyjä käsitteitä on kuitenkin otettu mukaan Jatkuvan oppimisen sanastoon, jos käsitejärjestelmien eheys on sitä edellyttänyt tai jos jatkuvan oppimisen sanastotyön yhteydessä on todettu, että käsitettä täytyy tarkastella laajemmasta tai muuten poikkeavasta näkökulmasta.

Jatkuvan oppimisen sanasto on tarkoitettu apuvälineeksi ensisijaisesti jatkuvan oppimisen uudistuksen toimijoille niin opetushallinnossa kuin työhallinnossakin: tavoitteena on, että käsitteitä voidaan käyttää yhdenmukaisesti paitsi viestinnässä myös palveluiden suunnittelussa, säädösvalmistelussa ja tietoarkkitehtuurityössä. Yleisemmin sanastosta toivotaan olevan hyötyä myös muille työhön ja oppimiseen liittyviin käsitteisiin ja termeihin käytännössä ja käsitteiden määrittelyä tarvitseville eli muun muassa tietojärjestelmien ja palveluiden kehittäjille, tiedottajille, toimittajille ja kääntäjille. Sanasto edistää myös julkisen hallinnon tietojen yhteentoimivuutta.

Jatkuvan oppimisen sanaston suomenkielistä täydennysosaa vuosina 2023–2024 laatineen sanastotyöryhmän kokoustyöskentelyyn ovat osallistuneet seuraavat asiantuntijat:

Milja Enestam, Opetushallitus
Petri Haltia, opetus- ja kulttuuriministeriö
Mikko Hartikainen, Opetushallitus
Tuula Heide, Digivisio 2030 -hanke
Saara Ikkela, opetus- ja kulttuuriministeriö
Tomi Kytölä, opetus- ja kulttuuriministeriö
Pauliina Kupila, opetus- ja kulttuuriministeriö
Katri Kuukka, Opetushallitus
Mira Piironen, Uudenmaan TE-toimisto
Kirsi-Marja Putkonen, KEHA-keskus
Aino Ropponen, Opetushallitus
Laura Ruuskanen, työ- ja elinkeinoministeriö
Tiina Salminen, työ- ja elinkeinoministeriö
Totti Tuhkanen, Turun yliopisto
Markku Virtanen, työ- ja elinkeinoministeriö
Riina Kosunen, Sanastokeskus, terminologi
Mari Suhonen, Sanastokeskus, terminologi.

Ruotsin- ja englanninkielisistä termeistä on vastannut valtioneuvoston kanslian käännös- ja kielitoimiala.

Sanastohankkeen aikana pyydettiin tietoa ja kommentteja varsinaisten työryhmien ulkopuolisilta asiantuntijoilta. Kiitämme sanastotyöryhmien jäseniä ja muita sanaston laatimiseen osallistuneita heidän arvokkaasta työpanoksestaan.

1 [Työllisyyspalvelujen sanastoluonnos \(2022\)](#)

2 [Sosiaali-, terveys- sekä työ- ja elinkeinoalojen yhteisten palvelujen sanasto](#). Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 2019:67

3 [Kotoutumisen sanasto \(2023\)](#).

Sanaston laatimiseen tarvittua terminologisen työn ovat rahoittaneet vuosina 2020–2021 opetus- ja kulttuuriministeriö ja työ- ja elinkeinoministeriö. Vuodesta 2023 alkaen sanastotyö on osa Jatkuvan oppimisen digitalisaatio -ohjelmaa (2021–2025), joka saa rahoituksensa Euroopan unionin elpymis- ja palautumistukivälineestä RRF (NextGenerationEU).

**Euroopan unionin
rahoittama**

NextGenerationEU

Sanaston rakenne ja merkinnät

Käsitteet, määritelmät ja termit

Sanaston lähtökohtana on ollut luotettavien määritelmien, käsitejärjestelmien, termisuositusten ja termien vastineiden tuottaminen. Siksi sanasto on laadittu systemaattisesti, terminologisten periaatteiden ja menetelmien mukaisesti, jotka on määritelty ISO/TC 37:n (International Organization for Standardization/Technical Committee 37 Language and terminology) laatimissa kansainvälisissä standardeissa.

Terminologiselle sanastotyölle on ominaista käsitekeskeisyys. Siinä missä sanakirjat tarkastelevat sanoja ja niiden merkityksiä, terminologisten sanastojen lähtökohtana ovat käsitteet ja niiden väliset suhteet.

Käsitteet ovat ihmisen mielessään muodostamia ajatusmalleja, jotka vastaavat tiettyä todellisuuden kohteita, niin sanottuja tarkoitteita. **Tarkoitteilla** on erilaisia ominaisuuksia. Näistä ominaisuuksista muodostettuja ajatusmalleja kutsutaan käsitepiirteiksi. Käsitteen sisältö muodostuu joukosta erilaisia käsitepiirteitä, joista olennaiset ja erottavat kuvataan **määritelmän** avulla. Terminologiset määritelmät on kirjoitettu sellaiseen muotoon, että niiden avulla voidaan tunnistaa kunkin käsitteen paikka käsitejärjestelmässä. **Termit** puolestaan ovat käsitteiden nimityksiä, joiden avulla voidaan lyhyesti viitata käsitteen koko sisältöön.

Sanaston rakenne

Sanasto on ryhmitelty **aiheenmukaisesti** jäsenneltyihin lukuihin, joissa toisiinsa liittyvät käsitteet on pyritty sijoittamaan lähemmäksi.

Aakkoselliset hakemistot löytyvät sanaston lopusta. Siinä käytetty numerointi viittaa käsitteen numeroon sanastossa. Hakemistoon on poimittu suositettavien ja hylättävien termien lisäksi muita hakusanoja, jotka liittyvät läheisesti tiettyyn käsitteeseen. Muut hakusanat viittaavat siihen käsitteeseen ja sen numeroon, jonka yhteydessä kyseistä termiä käsitellään.

Termitietueen rakenne

Käsitteet on esitetty sekä numeroituina termitietueina että käsitejärjestelmiä kuvaavina kaavioina. Termitietueet ja käsitejärjestelmäkaaviot (lyhyemmin käsitekaaviot) on tarkoitettu toisiaan tukeviksi esitysmuodoiksi. Kaikki sanaston käsitteet eivät aina ole mukana kaavioissa.

Termitietueessa käsitteelle annetaan ensin **termit**. Ensimmäisenä esitetään sanaston pääkielen (eli käsiteanalyysin perustana käytetyn kielen) termit. Termien jälkeen seuraa pääsääntöisesti **määritelmä**. Määritelmä alkaa pienellä kirjaimella ja sen lopussa ei ole pistettä. Mahdolliset määritelmää täydentävät lisätiedot eli **huomautukset** on erotettu määritelmästä sisennyksellä. Huomautukset ovat normaaleja virkkeitä. Niissä voidaan esimerkiksi antaa havainnollisia esimerkkejä, lisätietoa käsitteestä tai tietoa termien käytöstä.

Kooste kaikista käsitteiden yhteydessä sanasto-osuudessa käytetyistä merkintätavoista:

Termitietueen merkintä	Merkinnän selitys
1	käsitteen numero; sanaston käsitteet on numeroitu juoksevasti
lihavointi	suomenkieliset termit; suositettava termi ensimmäisenä ja sen jälkeen sallittavat synonyymit
<i>kursivoitu linkki</i>	(määritelmässä tai huomautuksessa) kursivoitu termi viittaa sanastossa määriteltyyn käsitteeseen; termi toimii sähköisessä versiossa linkkinä
kursivoimaton linkki	(määritelmässä tai huomautuksessa) teksti toimii linkkinä sanaston ulkopuoliseen kohteeseen, kuten säädökseen tai toisen sanaston käsitteeseen
(1)	(suluisissa oleva numero termin perässä) homonyymi; sanastossa on useita kirjoitusasultaan samanlaisia termejä, joilla on eri merkitys, esim. skills gap (1) ja skills gap (2)
mieluummin kuin: hellre än: rather than:	ei-suositettava termi; termin käyttöä ei suositeta esimerkiksi kielellisistä syistä (kuten vierasperäisyyden vuoksi)
(uudistermi) (termförslag) (new term)	(teksti kaarisuluissa termin perässä) termiehdotus
(vanhentunut) (föråldrad) (obsolete)	(teksti kaarisuluissa termin perässä) termi on vanhentunut
sv	ruotsinkieliset vastineet; suositettava termi ensimmäisenä ja sen jälkeen sallittavat synonyymit
en	englanninkieliset vastineet; suositettava termi ensimmäisenä ja sen jälkeen sallittavat synonyymit
n	ruotsin termi on ett-sukuinen
pl	termiä käytetään monikkomuotoisena
<	termi viittaa määriteltyä käsitettä laajempaan käsitteeseen
>	termi viittaa määriteltyä käsitettä suppeampaan käsitteeseen
~	termi viittaa hieman määritellystä käsitteestä poikkeavaan käsitteeseen, mutta siitä ei kuitenkaan voi sanoa, että se olisi laajempi tai suppeampi kuin määritelty käsite
<jatkuva oppiminen>	(teksti kulmasuluissa käsitteen numeron alla) ala, jolle määritelmä on rajattu tai jonka näkökulmasta määritelmä on kirjoitettu
<avoimista työpaikoista>	(teksti kulmasuluissa termin perässä) täsmennys termin käyttöalasta tai tapauksista, joissa termiä voidaan käyttää
Käsitejärjestelmäkaavio:	viittaus yhteen tai useampaan käsitejärjestelmäkaavioon, jossa käsite esiintyy; kaavion nimi toimii sähköisessä versiossa linkkinä

Käsitejärjestelmäkaavioiden tulkinta

Käsitejärjestelmäkaaviot havainnollistavat käsitteiden välisiä suhteita ja auttavat hahmottamaan kokonaisuuksia. Sanastossa esiintyy terminologisia käsitesuhteita, joita on kuvattu UML:n (Unified Modeling Language) mukaisilla merkintätavoilla (ks. ISO 24156-1 Graphic notations for concept modelling in terminology work and its relationship with UML – Part 1: Guidelines for using UML notation in terminology work). Kaikki alla listatut käsitesuhteet eivät välttämättä esiinny tässä sanastossa. Seuraavan sivun kaaviossa on annettu esimerkkejä käsitesuhteiden kuvaamisesta.

Käsitteen merkitseminen käsitejärjestelmäkaavioon

- sanasto-osuudesta käsitteen tiedoista on poimittu kaavioon käsitteen numero, ensimmäinen suositettava termi, mahdollinen homonyymin numero kaarisuluissa ja määritelmä
- lihavoimaton termi on kaaviossa helpottamassa kaavion tulkintaa, mutta sitä ei ole määritelty sanastossa

Hierarkkinen suhde (kolmioon päättyvä viiva \rightarrow)

- vallitsee laajemman yläkäsitteen (*ammatti*) ja sitä suppeamman alakäsitteen (*säännelty ammatti*) välillä
- alakäsite sisältää kaikki yläkäsitteen piirteet sekä vähintään yhden lisäpiirteen, mutta sitä vastaa suppeampi joukko tarkoituksia kuin yläkäsitettä
- alakäsite voidaan ajatella yläkäsitteen erikoistapaukseksi
- kolmion kärki osoittaa yläkäsitteeseen

Koostumussuhde (vinoneliöön päättyvä viiva \diamond)

- alakäsitteet ovat osia yläkäsitteenä olevasta kokonaisuudesta
- yläkäsitteen piirteet eivät sisälly alakäsitteeseen kuten hierarkkisessa käsitejärjestelmässä
- esimerkiksi *ammatti* muodostuu keskenään hyvin samankaltaisista *töistä*
- vinoneliö kiinnittyy yläkäsitteeseen
- koostumussuhteen osien määrää voidaan tarvittaessa kuvata seuraavilla merkinnöillä:
 - 1..* ilmaisee sitä, että yläkäsite koostuu yhdestä tai useammasta alakäsitettä vastaavasta osasta
 - 2..* ilmaisee sitä, että yläkäsite koostuu kahdesta tai useammasta alakäsitettä vastaavasta osasta

Assosiativinen suhde (viiva ilman symbolia)

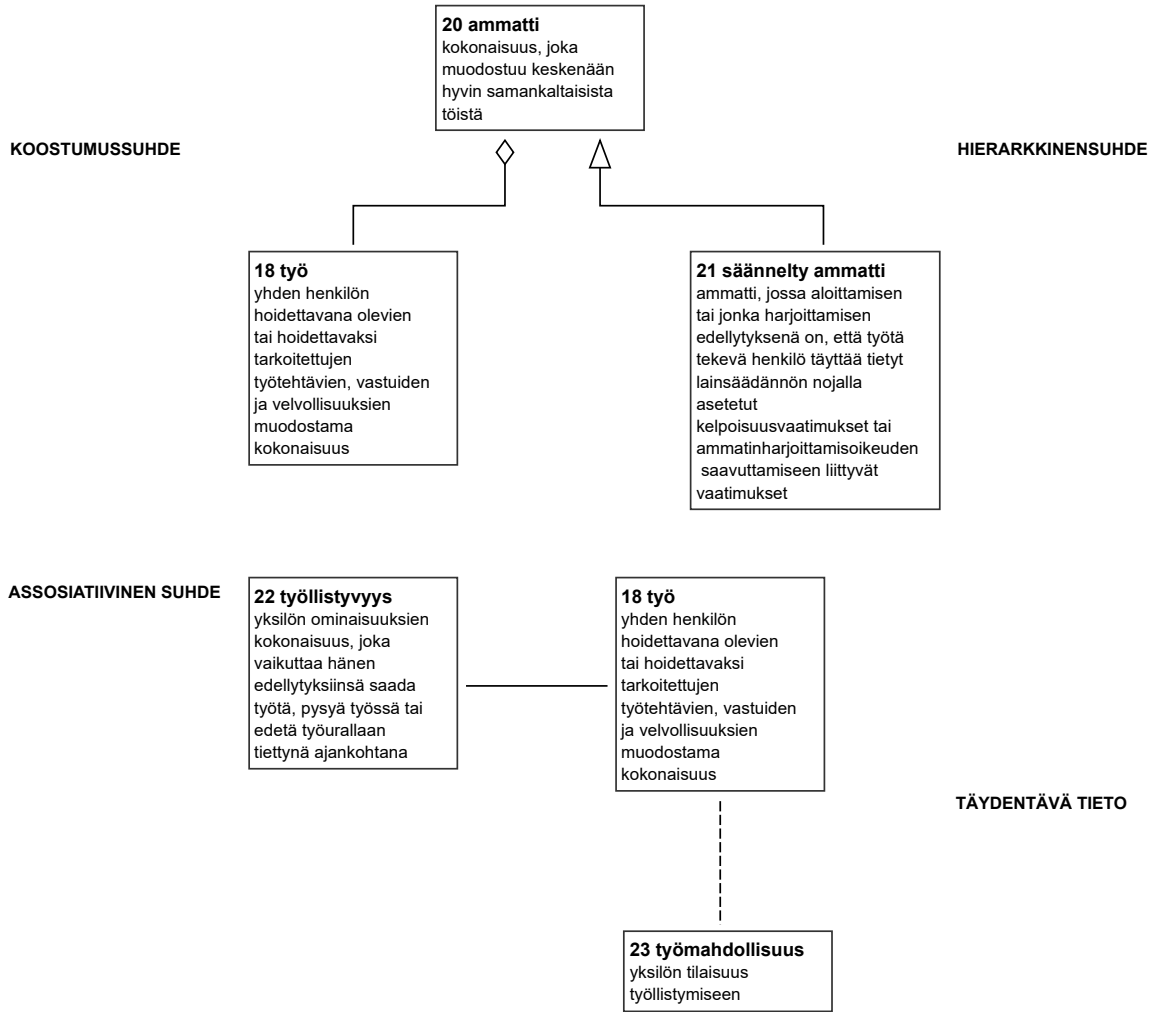
- käsitesuhde, jota ei voida luokitella hierarkkiseksi eikä koostumussuhteeksi (esim. ajalliset, paikalliset, toiminnalliset, välineelliset sekä alkuperään ja syntyyn liittyvät suhteet)
- assosiativisen suhteen tyyppi käy yleensä ilmi määritelmän kielellisestä muodosta
- esimerkiksi *työllistyvyyden* ja *työn* välillä on assosiativinen suhde: työllistyvyys on yksilön ominaisuuksien kokonaisuus, joka vaikuttaa hänen edellytyksiinsä saada työtä, pysyä työssä tai edetä työurallaan tietynä ajankohtana

Moniulotteinen käsitejärjestelmä (viiva, jonka yhteyteen on tekstillä merkitty jaotteluperuste)

- yläkäsitteestä päästään erilaisiin alakäsitevalikoimiin eli ulottuvuuksiin käyttämällä eri jaotteluperusteita
- yhteen ulottuvuuteen kuuluvat eli yhden jaotteluperusteen mukaiset (käsitejärjestelmäkaaviossa saman jaotteluperusteen alle merkityt) alakäsitteet eivät voi yhdistyä uudeksi käsitteeksi (esimerkiksi esiopetus ei voi olla korkeakoulutusta)
- eri ulottuvuuksiin kuuluvia eli eri jaotteluperusteiden alla olevia alakäsitteitä voidaan yhdistää uusiksi käsitteiksi
- jaotteluperusteen nimitys on usein merkitty viivan yhteyteen

Täydentävä tieto (katkoviiva - - -)

- katkoviivoilla merkitään käsitesuhteet, jotka eivät käy ilmi määritelmien sanamuodoista (esimerkiksi käsitteiden *työ* ja *työmahdollisuus* välinen assosiativinen suhde on merkitty katkoviivalla, koska työn määritelmässä ei viitata suoraan työmahdollisuuteen eikä päinvastoin)
- katkoviivoilla kuvatut käsitesuhteet täydentävät määritelmiä ja tukevat käsitteiden ymmärtämistä
- katkoviivalla voidaan merkitä niin hierarkkinen suhde, koostumussuhde kuin assosiativinen suhdekin

1.1 Osaaminen ja työmarkkinat

1

osaaminen; ~ kompetenssi <erityisesti kansainvälisissä yhteyksissä>

sv kompetens; kunnande *n*

en competence; skills *pl*; competency; knowledge and skills *pl*; > expertise
rather than: know-how

määritelmä

kokonaisuus, joka muodostuu yksilöllä olevista tiedoista ja taidoista sekä valmiuksista käyttää niitä tiettyyn tarkoitukseen

huomautus

Määritelmässä käytetyllä sanalla valmiudet viitataan muun muassa asenteisiin, arvoihin ja käyttäytymiseen.

Osaaminen karttuu muun muassa koulutuksen (1), työkokemuksen ja arkioppimisen kautta.

Määritelmässä mainittu ”tietty tarkoitus” voi olla esimerkiksi työtehtävä tai ammatillinen tai henkilökohtainen kehittyminen.

englanninkielisistä termeistä: Englanninkieliset termit competence, skills ja competency eivät rajaudu vain yksilöiden osaamiseen. Termiä knowledge and skills sen sijaan käytetään pääasiassa yksilöiden kohdalla. Termit competence, competency ja skill voivat viitata myös yksittäisiin taitoihin. Monikossa skills viittaa kuitenkin yleensä osaamiseen. Monikkomuotoja competences ja competencies käytetään myös yleisesti viitattaessa osaamiseen.

Käsitteen tunnus: c95

Käsittekaavio: [Osaaminen ja työmarkkinat](#)

2

työmarkkinat *pl*

sv arbetsmarknad

en labour market; labour markets *pl*; job market

määritelmä

kokonaisuus, joka muodostuu [työstä](#) vaihdannan kohteena sekä työvoimaresurssien käytöstä, kohdentamisesta ja hallinnasta

huomautus

Työmarkkinoita voidaan tarkastella esimerkiksi yksilön, yhteiskunnan, toimialan tai organisaation näkökulmasta. Toisinaan puhutaan sisäisistä ja ulkoisista työmarkkinoista. Sisäisillä työmarkkinoilla työntekijä siirtyy uusiin tehtäviin organisaation sisällä, kun taas ulkoisilla työmarkkinoilla työntekijä rekrytoidaan organisaation ulkopuolelta. Lisäksi työvoiman liikkuvuuden näkökulmasta voidaan erotella kansainväliset ja kotimaiset työmarkkinat.

arbetsmarknad: Ruotsiksi käytetään yleensä määräistä muotoa arbetsmarkanden.

Käsittekaavio: [Osaaminen ja työmarkkinat](#)

3

työmarkkinatieto

sv arbetsmarknadsinformation; arbetsmarknadsdata

en labour market information; labour market data

määritelmä

[työmarkkinoiden](#) rakennetta, toimintaa tai muutosta kuvaava määrällinen tai laadullinen tieto

huomautus

Työmarkkinatietoa on esimerkiksi [osaamiseen](#), avoimiin työpaikkoihin, [ammatteihin](#), toimialoihin tai palkkoihin liittyvä tieto.

Muun muassa työnantajat, viranomaiset, koulutusorganisaatiot sekä yhteiskunnalliset päätöksentekijät ja muut yhteiskunnalliset toimijat käyttävät työmarkkinatietoa suunnittelussa ja päätöksenteossa.

Yksilöt hyödyntävät työmarkkinatietoa tehdessään uraan ja koulutukseen (1) liittyviä valintoja.

Käsittekaavio: [Osaaminen ja työmarkkinat](#)

4

yksilön osaamisen puute; yksilön osaamisvaje

sv kompetensbrist; bristande kompetens; kompetenslucka

en skills gap (1); lack of skills; personal skills gap

määritelmä

tila, jossa yksilöltä puuttuu hänen tarvitsemaansa *osaamista*

huomautus

skills shortage: Termiä skills shortage ei tule käyttää tässä merkityksessä, koska se viittaa *työmarkkinoiden osaamisvajeeseen*.

Käsittekaavio: [Osaaminen ja työmarkkinat](#)

5

työmarkkinoiden osaamisvaje; osaamisen puute työmarkkinoilla

sv kompetensbrist på arbetsmarknaden; kompetensunderskott *n*; ~ brist på kompetent arbetskraft

en skills shortage; skills gap (2)

määritelmä

työmarkkinoilla ilmenevä tila, jossa tietynlaisen *osaamisen tarjonta* on pienempää kuin tällaisen *osaamisen kysyntä* tai jossa oletettu tulevaisuuden osaamisen tarjonta on epävarmaa tai epätodennäköistä

Käsittekaavio: [Osaaminen ja työmarkkinat](#)

6

yksilön osaamistarve; yksilön osaamisen tarve

sv individuellt kompetensbehov *n*; individuella behov *n pl* av kunnande

en personal skills needs *pl*

määritelmä

tila, jossa yksilö kokee tarvitsevansa tai hän haluaa joko hankkia uutta *osaamista* tai kehittää olemassa olevaa osaamistaan

huomautus

Yksilön osaamistarve voi liittyä monenlaisiin tilanteisiin. Yksilö saattaa esimerkiksi haluta *työn* tai *työtehtävän*, jossa edellytetään häneltä puuttuvaa osaamista. Toisaalta yksilö voi kaivata uutta osaamista myös harrastustoiminnassa, osallistuakseen yhteiskunnan toimintaan tai pärjätäkseen arjessa.

individual: Englanninkielinen sana individual viittaa lähinnä suomen käsitteeseen yksilöllinen tai yksittäinen, joten vastineita individual skills needs ja individual competence needs ei sekaannuksen vaaran vuoksi suositella

personal competence needs: Englanninkielinen termi personal competence needs on rajatumpi psykologian termi.

Käsittekaavio: [Osaaminen ja työmarkkinat](#)

7

työmarkkinoiden osaamistarve

sv behov *n* av kompetens på arbetsmarknaden; kompetensbehov *n* på arbetsmarknaden; arbetsmarknadens behov *n* av kompetens

en skills needs *pl* in the labour market

rather than: competence needs *pl* in the labour market

määritelmä

työmarkkinoilla ilmenevä tila, jossa tarvitaan tai halutaan saada käyttöön tietynlaista *osaamista*

huomautus

Työmarkkinoiden osaamistarve voi johtaa *osaamisen kysyntään*.

Työmarkkinoiden osaamistarve voi syntyä esimerkiksi organisaatiossa, joka haluaa kehittää kyvykkyyttään.

Käsittekaavio: [Osaaminen ja työmarkkinat](#)

8

osaamisen kysyntä

sv efterfrågan på kompetens; kompetensefterfrågan

en demand for skills; skills demand; demand for competence; demand for competencies

määritelmä

työmarkkinoilla ilmenevä pyrkimys saada käyttöön tietynlaista *osaamista*

Käsitekaavio: [Osaaminen ja työmarkkinat](#)

9

osaamisen tarjonta; osaamistarjonta

sv utbud *n* av kompetens; utbud *n* av kompetenser; kompetensutbud *n*

en skills supply; supply of skills; supply of competence; supply of competencies

määritelmä

kokonaisuus, joka muodostuu niistä *osaamisista*, jotka on mahdollista saada käyttöön

huomautus

Osaamisen tarjontaa voidaan ennakoida. Sitä voidaan luoda tai lisätä muun muassa koulutuksella (1).

Käsitekaavio: [Osaaminen ja työmarkkinat](#)

10

osaamisen kohtaanto

sv kompetensmatchning; matchning av kompetens

en skills matching; matching of skills; matching of competencies

määritelmä

osaamisen kysynnän ja *tarjonnan* välinen suhde

huomautus

Osaamisen kohtaantoa voidaan tarkastella määrällisesti tai laadullisesti.

Käsitekaavio: [Osaaminen ja työmarkkinat](#)

11

koulutuskysyntä

sv efterfrågan på utbildning

en demand for education and training; demand for education; demand for training

määritelmä

kysyntä, joka kohdistuu joko yleisesti tietyn tyyppiseen koulutukseen (1) tai täsmällisemmin tiettyyn suunniteltuun koulutukseen (2)

huomautus

Kun koulutuskysyntää vastaavaa *koulutustarjontaa* on olemassa, voi tarjolla olevien koulutusten (2) tai aloituspaikkojen määrä joko ylittää tai alittaa kysynnän tai vastata kysyntää. Lisäksi koulutuskysyntää ovat sellaiset yksilöiden, työnantajien tai yhteiskunnan uudet koulutustoiveet, joita vastaavaa koulutusta (1) ei toistaiseksi ole edes olemassa.

Käsitekaavio: [Osaaminen ja työmarkkinat](#)

12

koulutustarjonta

sv utbildningsutbud *n*; utbud *n* av utbildning

en study opportunities available; provision of study opportunities;

~ provision of education and training; < supply of education and training

määritelmä

kokonaisuus, joka muodostuu tietynä aikana tarjottavista koulutuksista (2)

huomautus

Yksilön tai esimerkiksi organisaation kannalta koulutustarjonta muodostuu niistä *yksilön* tai *työmarkkinoiden osaamistarvetta* vastaavista koulutuksista (2), joita koulutustoimijat tarjoavat. Yksittäisen koulutustoimijan näkökulmasta koulutustarjonta voidaan ymmärtää toimijan itsensä tarjoamien koulutusten (2) kokonaisuudeksi.

Käsitekaavio: [Osaaminen ja työmarkkinat](#)

13

osaamisprofiili

sv kompetensprofil

en competence profile; skills profile; competency profile

määritelmä

tietojen kokonaisuus, jonka yksilö koostaa *oman osaamisensa tunnistamisen* perusteella ja joka liittyy hänellä jo olevaan *osaamiseen* sekä sen hyödyntämiseen tai kehittämiseen

huomautus

Osaamisprofiili voi sisältää tietoa esimerkiksi yksilön erilaisista osaamisista, kiinnostuksen kohteista ja mahdollisista osaamisen hyödyntämiseen liittyvistä ehdoista ja rajoitteista.

Yksilö voi hyödyntää osaamisprofiilia esimerkiksi *urasuunnittelun* yhteydessä pohtiessaan *osaamistarvettaan*, hakeutuessaan koulutukseen (1) tai hakiessaan *töitä*.

Osaamisprofiili voidaan tallentaa digitaaliseen palveluun, jossa sitä voidaan hyödyntää esimerkiksi yksilöiden ja koulutusten (2) tai *työpaikkojen* kohtauttamiseen.

Käsittekaavio: [Osaaminen ja työmarkkinat](#)

14

oman osaamisen tunnistaminen

sv identifiering av eget kunnande; identifiering av den egna kompetensen

en identification of own skills; identification of own competence; identification of own competencies
rather than: identification of personal skills

määritelmä

yksilön toiminta, jossa hän havaitsee, arvioi, sanoittaa ja tekee näkyväksi olemassa olevaa *osaamistaan*

huomautus

Yksilö voi koota oman osaamisensa tunnistamisen pohjalta tietoja esimerkiksi *osaamisprofiiliin* tai osaamisportfolioon.

Käsittekaavio: [Osaaminen ja työmarkkinat](#)

15

osaamisen yhteisöllinen tunnustaminen (uudistermi); sosiaalinen tunnustaminen

sv socialt erkännande *n*; erkännande *n* i samhället av kunnande;
erkännande *n* i samhället av kompetens

en social recognition of skills; social recognition of competence; social recognition

määritelmä

toiminta, jossa yhteisössä tunnustetaan yksilön *osaamisen* arvo

huomautus

Osaamisen yhteisöllistä tunnustamista tehdään esimerkiksi silloin, kun organisaatioon palkataan uusi työntekijä rekrytointiprosessin päätteeksi tai kun vanhalle työntekijälle myönnetään palkankorotus. Toinen esimerkki on tilanne, jossa työntekijä antaa toimeksiannon yrittäjälle, jonka osaamisen hän on todennut vastaavan vaatimuksiaan. Kolmas esimerkki on yksilön valinta määrätehtäviin vaaleilla.

Osaamisen yhteisöllistä tunnustamista voidaan tehdä paitsi työelämässä myös harrastuksissa, luottamustehtävissä tai ihmisten arjessa.

Käsittekaavio: [Osaaminen ja työmarkkinat](#)

16

urasuunnittelu

sv karriärplanering

en career planning

määritelmä

henkilökohtainen prosessi, jossa yksilö tekee tavoitteellisesti tulevaisuuteen suuntautuvia suunnitelmia, valintoja ja päätöksiä, jotka tähtäävät osaamisen hankkimiseen, *työhön* tai uran muutoksiin

huomautus

Yksilö voi tehdä urasuunnittelua itsenäisesti tai saada siihen tukea ja ohjausta.

Urasuunnittelussa voidaan hyödyntää erilaisia työkaluja, kuten testejä tai digitaalisia välineitä.

Käsittekaavio: [Osaaminen ja työmarkkinat](#)

17

vanhentunut osaaminen

sv föråldrad kompetens

en outdate skills *pl*; obsolete skills *pl*; ~ skills obsolescence

määritelmä

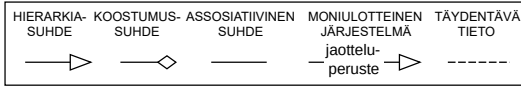
olemassa oleva [osaaminen](#), joka ei ole riittävää suhteessa niihin muutoksiin, joita tapahtuu yhteiskunnan ja työelämän tarpeissa, vaatimuksissa tai olosuhteissa

huomautus

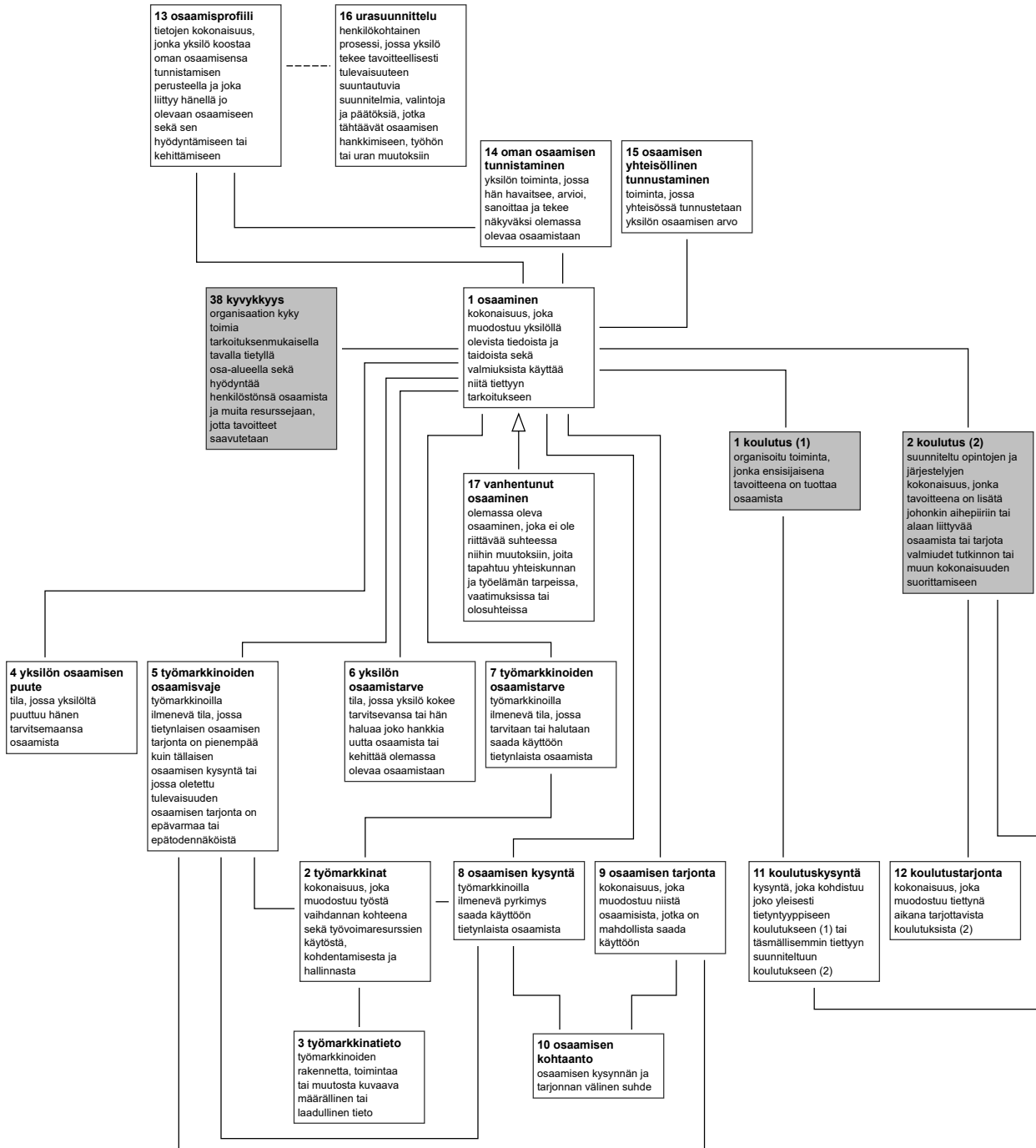
Yksilöiden täytyy ajoittain tarkastella osaamistaan ja tarvittaessa päivittää vanhentunutta osaamistaan.

skills obsolescence: Englanniksi käytetään yleisesti termiä skills obsolescence, jolloin puhutaan osaamisen vanhenemisestä ilmiönä.

Käsittekaavio: [Osaaminen ja työmarkkinat](#)

Harmaat käsitteet ovat 11/2023 valmistuneesta Jatkuvan oppimisen sanastoluonnoksesta.

Käsitejärjestelmäkaavio 1. Osaaminen ja työmarkkinat.

1.2 Työ ja ammatti

18

työ; työpaikka

sv arbete *n*; jobb *n*; arbetsplats

en job; work; post; position; role; > vacancy <avoimista työpaikoista>

määritelmä

yhden henkilön hoidettavana olevien tai hoidettavaksi tarkoitettujen **työtehtävien**, vastuiden ja velvollisuuksien muodostama kokonaisuus

huomautus

Työ- ja työpaikka-termejä on perinteisesti käytetty osittain eri yhteyksissä vaikkakin tässä määritellyssä merkityksessä. Esimerkiksi avoimesta tai uudesta työpaikasta puhutaan silloin, kun tarkoitetaan työtä, johon haetaan tekijää.

Sekä työ- että työpaikka-sanalla on tässä määritellyn lisäksi muitakin merkityksiä suomen kielessä.

Käsittekaavio: [Ammattiin ja työhön liittyviä käsitteitä](#)

19

työtehtävä

sv arbetsuppgift; uppdrag *n*

en task; function; duties *pl*
rather than: work task

määritelmä

määrällisesti, ajallisesti tai sisällöllisesti rajattu tehtävä, joka on henkilön hoidettavana palvelussuhteessa tai elinkeinotoiminnassa

huomautus

Yksilöt voivat joskus etsiä **työn** sijaan yksittäisiä työtehtäviä tai tiettyjen työtehtävien yhdistelmiä. Yksilö voi hakeutua tietynlaisiin työtehtäviin esimerkiksi kehittääkseen omaa **osaamistaan** tai edetäkseen uralla. Toisaalta erityisesti yrittäjät tai freelancerit voivat etsiä tai heille voidaan tarjota yksittäisiä työtehtäviä.

Käsittekaavio: [Ammattiin ja työhön liittyviä käsitteitä](#)

20

ammatti

sv yrke *n*

en occupation; profession

määritelmä

kokonaisuus, joka muodostuu keskenään hyvin samankaltaisista **töistä**

huomautus

Ammatissa toimivalla henkilöllä täytyy olla riittävä **osaaminen**, jonka voi hankkia esimerkiksi koulutuksen (2) tai työkokemuksen kautta.

Henkilön suhdetta ammattiin voidaan tarkastella sekä hänen nykyisen päätyönsä tai sivutyönsä että hänen tulevan tai aikaisemmin työnsä perusteella.

Suomen kielessä ammatti-sanalla on myös muita merkityksiä kuin tässä määritelty.

Käsittekaavio: [Ammattiin ja työhön liittyviä käsitteitä](#)

21

säännelty ammatti

sv reglerat yrke *n*

en regulated profession; regulated occupation

määritelmä

ammatti, jossa aloittamisen tai jonka harjoittamisen edellytyksenä on, että **työtä** tekevä henkilö täyttää tietyt lainsäädännön nojalla asetetut kelpoisuusvaatimukset tai ammatinharjoittamisoikeuden saavuttamiseen liittyvät vaatimukset

huomautus

Jos henkilö on hankkinut pätevyyden toisessa maassa, se pitää tietyissä tilanteissa tunnustaa Suomessa eli tehdä päätös siitä, täyttääkö hän kyseisen säännellyn ammatin kelpoisuusvaatimukset.

Ammatti on yleensä säännelty, jos sen harjoittaminen edellyttää tietyn tutkinnon suorittamista, tiettyjen kokeiden läpäisemistä tai ammatinharjoittajien merkitsemistä viranomaisen tai ammatillisen elimen rekisteriin.

Suomessa säänneltyjä ammatteja ovat esimerkiksi aineenopettaja, ravitsemusterapeutti, sosionomi, eläinlääkäri, kuorma-autonkuljettaja ja nuohooja.

regulated profession, regulated occupation: Englanninkielistä termiä regulated profession käytetään EU:n ammattipätevyyden tunnustamisesta annettuun direktiiviin ja vastaavaan kansalliseen lainsäädäntöön ja kyseiseen käytäntöön viitattaessa Suomessa ja monissa muissa maissa. Joissakin maissa regulated occupation on myös tavallinen.

Käsittekaavio: [Ammattiin ja työhön liittyviä käsitteitä](#)

22

työllistyvyys

sv anställningsbarhet; anställbarhet

en employability

määritelmä

yksilön ominaisuuksien kokonaisuus, joka vaikuttaa hänen edellytyksiinsä saada **työtä**, pysyä työssä tai edetä työurallaan tietyinä ajankohtana

huomautus

Yhteiskunta ja **työmarkkinoiden** tilanne vaikuttavat yksilön työllistävyyteen.

employability: Englanninkielinen termi employability viittaa myös työllistävyyteen, esimerkiksi jonkin alan kykyyn työllistää henkilöitä.

Käsittekaavio: [Ammattiin ja työhön liittyviä käsitteitä](#)

23

työmahdollisuus

sv arbetstillfälle; arbetsmöjlighet; ~ möjligt jobb; arbetsprospekt; utsikt att få arbete

en employment opportunity; job prospects *pl*
rather than: job opportunity; work opportunity

määritelmä

yksilön tilaisuus työllistymiseen

huomautus

Jatkuvan oppimisen näkökulmasta esimerkiksi **oman osaamisen tunnistaminen** ja osaamisen kehittäminen voivat auttaa yksilöä tunnistamaan uusia työmahdollisuuksia. Myös verkkopalvelu voi tunnistaa ja ehdottaa yksilölle sopivia työmahdollisuuksia.

Työmahdollisuus voi olla esimerkiksi yksilölle sopiva, työsuhteessa tai yrittäjänä tehtävä **työ**.

employment opportunities: Englanninkielistä termiä employment opportunities käytetään tavallisesti monikossa, jolloin termillä viitataan yksilön sijaan joko jonkin ryhmän mahdollisuuksiin tai yleisesti työmarkkinoilla tarjolla oleviin mahdollisuuksiin työllistyä.

Käsittekaavio: [Ammattiin ja työhön liittyviä käsitteitä](#)

24

<jatkuva oppiminen>

neuvonta

sv rådgivning

en guidance; > advice

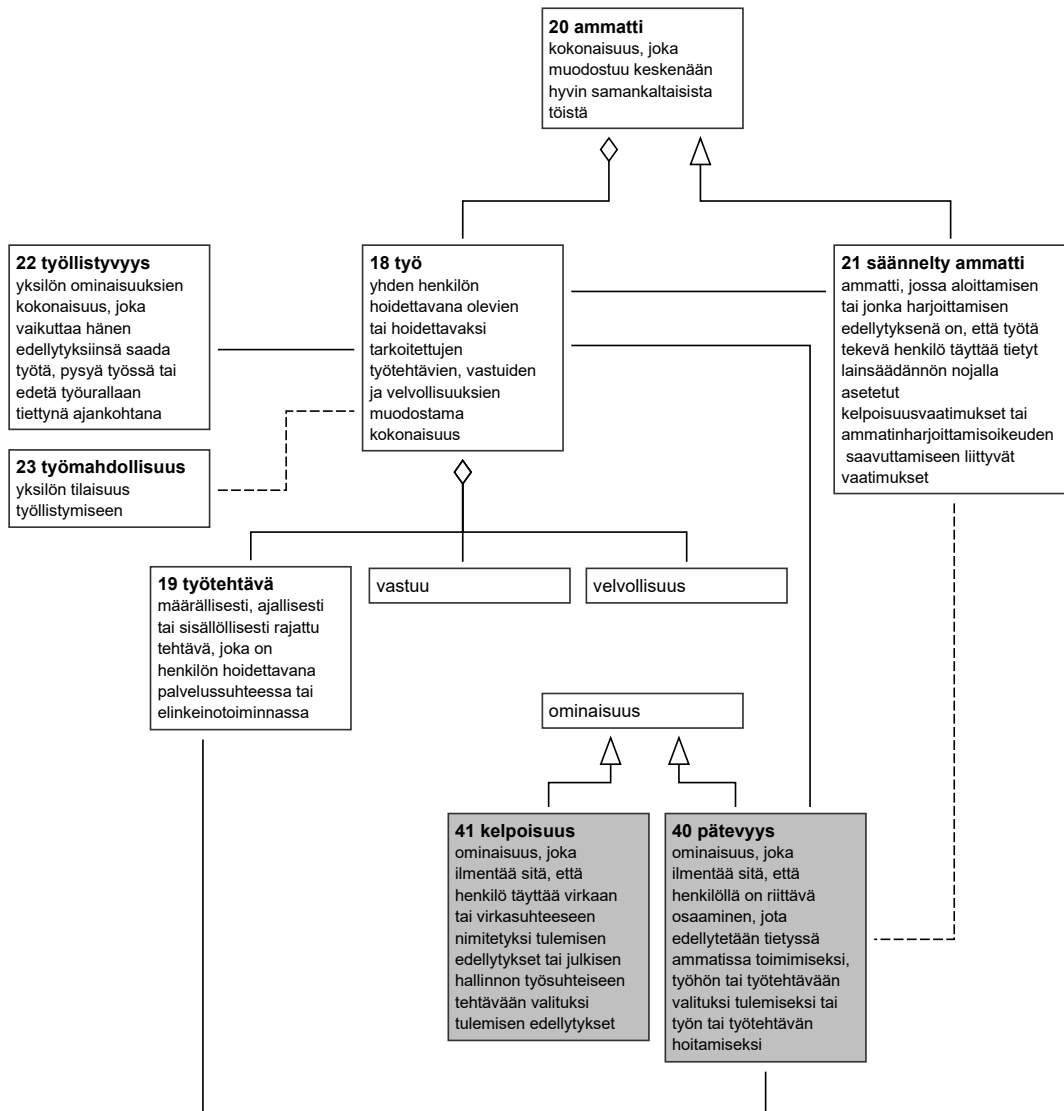
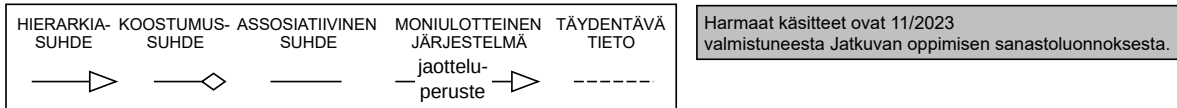
määritelmä

vuorovaikutukseen perustuva toiminta, jossa pyydetään ja annetaan työelämään tai *osaamiseen* liittyviä neuvoja, jotka perustuvat asiantuntijatietoon

huomautus

Neuvontaa voi antaa asiantuntija tai esimerkiksi neuvontabotti.

advice: Englanninkieliseen termiin advice voi liittyä ajatus sellaisen suosituksen antamisesta, josta neuvon antaja voi joutua vastuuseen.

Käsitejärjestelmäkaavio 2. Ammattiin ja työhön liittyviä käsitteitä.

Englanninkielinen hakemisto / English index

Numbers in the index refer to the term record numbers.

advice	24	obsolete skills	17
career planning	16	occupation	20
competence	1	outdate skills	17
competence needs in the labour market	7	personal skills gap	4
competence profile	13	personal skills needs	6
competency	1	position	18
competency profile	13	post	18
demand for competence	8	profession	20
demand for competencies	8	provision of education and training	12
demand for education	11	provision of study opportunities	12
demand for education and training	11	regulated occupation	21
demand for skills	8	regulated profession	21
demand for training	11	role	18
duties	19	skills	1
employability	22	skills demand	8
employment opportunity	23	skills gap (1)	4
expertise	1	skills gap (2)	5
function	19	skills matching	10
guidance	24	skills needs in the labour market	7
identification of own competence	14	skills obsolescence	17
identification of own competencies	14	skills profile	13
identification of own skills	14	skills shortage	5
identification of personal skills	14	skills supply	9
job	18	social recognition	15
job market	2	social recognition of competence	15
job opportunity	23	social recognition of skills	15
job prospects	23	study opportunities available	12
know-how	1	supply of competence	9
knowledge and skills	1	supply of competencies	9
labour market	2	supply of education and training	12
labour market data	3	supply of skills	9
labour market information	3	task	19
labour markets	2	vacancy	18
lack of skills	4	work	18
matching of competencies	10	work opportunity	23
matching of skills	10	work task	19

Ruotsinkielinen hakemisto / Svenskt register

Numren i registret anger term-postnumren.

anställbarhet	22	karriärplanering	16
anställningsbarhet	22	kompetens	1
arbete	18	kompetensbehov på arbetsmarknaden	7
arbetsmarknad	2	kompetensbrist	4
arbetsmarknadens behov av kompetens	7	kompetensbrist på arbetsmarknaden	5
arbetsmarknadsdata	3	kompetensefterfrågan	8
arbetsmarknadsinformation	3	kompetenslucka	4
arbetsmöjlighet	23	kompetensmatchning	10
arbetsplats	18	kompetensprofil	13
arbetsprospekt	23	kompetensunderskott	5
arbetsstillfälle	23	kompetensutbud	9
arbetsuppgift	19	kunnande	1
behov av kompetens på arbetsmarknaden	7	matchning av kompetens	10
brist på kompetent arbetskraft	5	möjligt jobb	23
bristande kompetens	4	reglerat yrke	21
efterfrågan på kompetens	8	rådgivning	24
efterfrågan på utbildning	11	socialt erkännande	15
erkännande i samhället av kompetens	15	uppdrag	19
erkännande i samhället av kunnande	15	utbildningsutbud	12
föråldrad kompetens	17	utbud av kompetens	9
identifiering av den egna kompetensen	14	utbud av kompetenser	9
identifiering av eget kunnande	14	utbud av utbildning	12
individuella behov av kunnande	6	utsikt att få arbete	23
individuellt kompetensbehov	6	yrke	20
jobb	18		

Suomenkielinen hakemisto

Hakemiston numerot viittaavat termitietueneroihin.

ammatti	20	työ	18
kompetenssi	1	työllistyvyys	22
koulutuskysyntä	11	työmahdollisuus	23
koulutustarjonta	12	työmarkkinat	2
neuvonta	24	työmarkkinatieto	3
oman osaamisen tunnistaminen	14	työmarkkinoiden osaamistarve	7
osaaminen	1	työmarkkinoiden osaamisvaje	5
osaamisen kohtaanto	10	työpaikka	18
osaamisen kysyntä	8	työtehtävä	19
osaamisen puute työmarkkinoilla	5	urasuunnittelu	16
osaamisen tarjonta	9	vanhentunut osaaminen	17
osaamisen yhteisöllinen tunnustaminen	15	yksilön osaamisen puute	4
osaamisprofiili	13	yksilön osaamisen tarve	6
osaamistarjonta	9	yksilön osaamistarve	6
sosiaalinen tunnustaminen	15	yksilön osaamisvaje	4
säännelty ammatti	21		